

MARICA ŠTOKIĆ

**ŠKOLSKA KNJIŽNICA SREDNJE ŠKOLE
PAVLA RITTERA VITEZOVIĆA U SENJU*
uz 200. obljetnicu**

Marica Štokić
Srednja škola Pavla Rittera Vitezovića u Senju
Vjenceslava Novaka 2
HR 53270 Senj

UDK: 027.8(497.5 Senj)
Izlaganje sa znanstvenog skupa
Ur.: 2009-05-07

Školska knjižnica posebna je vrsta knjižnice, namijenjena određenom profilu korisnika, učenicima, nastavnicima i ostalom osoblju škole te roditeljima učenika.¹ Neke školske knjižnice u Hrvatskoj baštine vrijedne knjižnične fondove koji imaju obilježja spomenika kulture.² Takve knjižnice su pokazatelji povijesnog razvoja prosvjete i školskog knjižničarstva u određenoj sredini i u širem nacionalnom kontekstu.

Srednja škola Pavla Rittera Vitezovića u Senju u svom sastavu ima takvu školsku knjižnicu. Ona je samo dio vrijedne kulturne baštine grada Senja koja ima povijesni

*Priopćenje je održano na znanstvenom skupu u povodu 200. obljetnice djelovanja Školske knjižnice senjske Srednje škole Pavla Rittera Vitezovića održanom 26. 2. 2009. u Senju.

¹ STANDARD..., 2000. Školska knjižnica je organizirana zbirka knjižne i neknjižne građe koja kroz djelatnost knjižničnog osoblja nabavlja, obrađuje, čuva i daje na upotrebu građu radi zadovoljavanja obrazovnih, kulturnih, informacijskih i stručnih potreba korisnika i permanentnog obrazovanja.

MANIFEST za školske knjižnice: Školska knjižnica pruža obavijesti i spoznaje bitne za uspješno uključivanje u suvremeno društvo koje se temelji na znanju i informaciji. Školska knjižnica opskrbljuje učenike vještinama za učenje kroz cijeli život, razvija njihovu maštu i osposobljava ih za život odgovornih građana.

² SEMINAR, 1993, 7-8. *Prema istraživanju provedenom 1992. godine, u Hrvatskoj postoji 97 spomeničkih zbirki, odnosno knjižnica u kojima se stoljećima prikupljalo i čuvalo knjižno blago. Svaka od ovih knjižnica sadrži fond značajan za nacionalnu, a u nekim slučajevima i za svjetsku kulturnu baštinu. Ove su zbirke nacionalni alat za istraživanje i utvrđivanje kulturnog identiteta naroda. ... Spomeničke knjižnice koje su značajne za nacionalnu, pa i europsku i svjetsku kulturnu baštinu sadrže brojnu staru i rijetku tiskanu građu neprocjenjive vrijednosti.*

nacionalni značaj. Školska knjižnica bivše senjske gimnazije osnovana je 1808. godine³ i do danas sačuvala autentičan knjižnični fond i dva knjižnična stručna kataloga. Najstarije knjige su s kraja 17. stoljeća, dakle dio fonda je stariji od osnutka senjske gimnazije, 1725. godine.⁴ Izvješća senjske gimnazije vrijedan su izvor informacija o spomeničkoj knjižnici. God. 1986. knjižnica se počinje stručno sređivati i osuvremenjivati svoj način rada i opremu i prerasta u suvremenu školsku knjižnicu.

Ključne riječi: Senj, senjska gimnazija, školska knjižnica

Uvod

Školska knjižnica danas, sastavni je i neodvojivi je dio odgojno – obrazovnog procesa svake škole i ona zauzima posebno mjesto u ukupnom kurikulumu škole, propisano decidiranim zakonskim odredbama osnovnog i srednjeg školstva i zakonskim odredbama o knjižnici.⁵ Bez njezinog djelovanja i raznovrsnosti njezinih zadaća i programa nezamisliva je cjelokupna realizacija zacrtanog cilja obrazovnih i odgojnih zadaća nastavnih i izvannastavnih programa, a posebnošću i osebujnošću svoga odgojno – obrazovnoga, stručnoga i dokumentacijskog te kulturno – javnog rada pridonosi profilu i prepoznatljivosti odgojno – obrazovne ustanove u okviru koje djeluje.

Školske knjižnice u Hrvatskoj imaju svoj prepoznatljiv razvoj u sklopu šire kulturne povijesti hrvatskog naroda i svoje mjesto u ulozi prosvjećivanja, razvoju znanosti i kulture općenito. Nisu u Hrvatskoj rijetkost školske knjižnice koje svoju povijesnu kontinuiranost i autohtonost mogu potvrditi i posjedovanjem baštinskih fondova ili cjelovitih spomeničkih knjižnica. Briga i ljubav prema knjižničnom baštinskom blagu, kroz godine i stoljeća, pokazuje visok stupanj razvoja kulture hrvatskoga naroda i prepoznatljivost nacionalnog kulturnog identiteta. Na takvim, zadivljujuće bogatim temeljima i širokim kulturnim stremljenjima izrasla je i razvijala se i današnja, hrvatska, suvremena školska knjižnica. Školske knjižnice koje i danas posjeduju knjižnične fondove spomeničkog obilježja, ponosne su na svoje visoke obljetnice, i pronalaze način, sredstva i vrijeme za sadašnji i budući razvoj knjižnice i očuvanje knjižnične baštine.

³ Službeno navođenje godine osnutka iz doba socijalizma; 1808. godine gimnazija teološkog obilježja poprima svjetovno obilježje pa se ta godina uzima kao početak djelovanja i gimnazijske knjižnice, čime je zanemaren povijesni kontinuitet postojanja knjižnice u sastavu gimnazije.

⁴ Vidi Sl. 2.

⁵ ZAKON o knjižnicama, 1997; STANDARD za školske knjižnice, 2000; MANIFEST za školske knjižnice, 2003.

Sl. 1. Spomenička knjižnica

Školska knjižnica Srednje škole Pavla Rittera Vitezovića u Senju samo je jedan dio vrijedne kulturne baštine koju posjeduje grad Senj.

Senj je grad bogate nacionalne kulturne i prosvjetne prošlosti, grad uskoka, grad glagoljice, kolijevka hrvatske pismenosti i tiskarstva, grad knjige i književnika. U Senju je pronađena *Senjska ploča* koja datira oko 1100. godine, *dakle kao i Bašćanska ploča*; u 12. stoljeću bilježi se obnova senjske biskupije i događaj od presudne važnosti općenito za povijest hrvatske pismenosti: pismo pape Inocenta IV. kojim se službeno Senju odobrava uporaba glagoljice i hrvatskog jezika u crkvenom bogoslužju – 1248. godine, što je jedinstvena pojava, izuzetak u jurisdikciji papinske uprave u području uporabe inače službenog latinskog jezika; kao najstarija knjiga u Senju, zabilježen je *Psaltir* iz 1359. godine koji je napisao žakan Kirin a danas se čuva u Lobkowitzovoj biblioteci u Pragu; najstarija knjiga danas u Senju je inkunabula koja se čuva u *Knjižnici Biskupije Senj* –

GEOGRAPHIE STRABONIS iz 1472. godine (samo 20 godina nakon Gutenbergove *Biblije od 42 retka*); Misal iz 1494. (poznat kao *Senjski misal*); i *Spovid občena* iz 1496., dvije su hrvatske inkunabule tiskane u znamenitoj Senjskoj glagoljaškoj tiskari koja je postojala od 1493. do 1508., itd.). Primjer bogate kulturne prošlosti Senja, kao i drugih takvih gradova u Hrvatskoj, nepobitan je dokaz da je hrvatska kulturna baština po svom značaju i vrijednosti oduvijek bila dio europske kulturne baštine koju je i oplemenila izričajem autohtonosti duha, kulture i uljudbe hrvatskoga naroda.

Senj je oduvijek znao cijeniti svoje mjesto u povijesti i kulturi hrvatskoga naroda i u prošlosti nastojao je opravdati svoj hrvatski slobodarski duh⁶ ulaganjem u istinske, temeljne i dugoročne vrijednosti hrvatskog društva, u obrazovanje i kulturu, postajući tako, u određenom povijesnom razdoblju, i jedini rasadnik znanja u sjeverozapadnoj regiji Hrvatske.

Godine 2006. obilježavala se 200. obljetnica visokog školstva i bogoslovije u Senju,

Godine 2007. navršilo se 360 godina postojanja pučkog školstva u Senju, a 2010. godine navršit će se 285. godina postojanja senjskoga srednjeg školstva i osnutka senjske gimnazije.⁷

Činjenica je to pred kojom treba zastati i diviti se povijesnom kontinuitetu (s neznatnim prekidima) i kvaliteti prosvjetne i odgojne djelatnosti, od pučke do

⁶ P. TIJAN, 1931, 5-6. *...zadržao je Senj uza sve to svoju osebnost i svoju slobodu i u najtežim časovima. Iza kako su ga naselili Hrvati, nikada nije u njem vladao tuđinac. Turci i Mlečani dopirali su pod zidove Senja. Bili su ga i pallili, ali ga nijesu ni uništiti ni osvojili. Na zidinama senjskim nikada se nije vijao ni konjski rep niti sjedio mletački lav, a ni trajno zveckala austrijska sablja. Što više, Senjani su prodirali sa svojim četama u turske zemlje, s lađama do mletačke obale, a s austrijskim su generalom Rabatom obračunali okrutno, ali dolično. Uskočka sila nije nikada bila oružjem uništena. Morala se dignuti čitava evropska diplomacija, da skrši moć Senjana i to tako, da makne Uskoke iz Senja. Ali Senjani su ostali dosljedni slobodarskog duha. Oni se odvažno bore i protiv njemačkih vlasti, koje su kršile njihove pravice.*

⁷ A. CUVAJ, 1910, 352-353. U Senju je imala postojati gimnazija već oko god. 1725. Bedeković tvrdi, da ju je osnovao Karlo VI. sazidavši gimnazijsku zgradu o svome trošku i odredivši da za izdržavanje te škole daje iz dacije 400. for. Na godinu. Obučavali su na rečenoj gimnaziji Pavlini sve do ukinuća njihova reda. U toj gimnaziji učilo se "usque ad rhetoricam inclusive" t.j. sve ono što spada na naših prvih 6 gimnazijalnih razreda. Tu im je gimnaziju ishodio biskup Pohmajević, kako piše sam u svojim rimskim relacijama god. 1728., a imao je kod toga u prvom redu pred očima odgoj i naobrazbu svojega klera. U onim relacijama naime piše: "Scholae Latinae ad meam instantiam anno 1725. coeperunt apud PP. Paulinos, hinc concionatores et catechetae expectandi sunt". Dakle se je Pohmajević mnogome dobru nadao od paulina, koji bi bili imali odgojiti za njegovu biskupiju vrsne i sposobne propovjednike i katehete!

visokoškolske razine.⁸ I danas se možemo inspirirati na primjerima povijesnog sustava hrvatskog školstva, od kojih je Senj znakovit, posebice analizirajući njegove plodove u značenju generacija znamenitih i poznatih učenika koji su obilježili svoje doba i pronijeli slavu svog grada i njegova školstva.

Spomenička knjižnica

Sačuvani spomenik senjskom srednjem školstvu danas je knjižnica stare senjske gimnazije, poznata pod imenom *Profesorska knjižnica*⁹ ili *Učiteljska knjižnica*¹⁰ ili *Nastavnička knjižnica*,¹¹ zbirka knjižnične građe koja se danas čuva u okviru fonda *Školske knjižnice Srednje škole Pavla Rittera Vitezovića u Senju*.

Godine 2008. obilježena je 200. obljetnicu naše srednjoškolske knjižnice različitim programskim sadržajima vezanim za knjižnicu i školu, a 25. – 27. veljače 2009. godine znanstvenim skupom i državnim seminarom školskih knjižničara voditelja, savjetnika i mentora, učinjen je svečani spomen na knjižnicu bivše senjske gimnazije povodom ove visoke obljetnice.

Uz *Učiteljsku (profesorsku) knjižnicu* ili *Nastavničku knjižnicu* postojala je i *Učenička knjižnica*¹² koja nije u cijelosti sačuvana. Danas spomenička knjižnica broji 4770 svezaka u vrijednosti 4.740.300,00 kn (procjena 2006. godine), od čega spomeničku jezgru (tj. knjige izdane do 1899.) čini 1731 sv., uz 101 publikaciju (s. a.). Povijest Učiteljske knjižnice usko je vezana uz povijest Gimnazije. Godina osnutka knjižnice je 1808., kada djelatnost gimnazije nije bila vezana ni za jedan crkveni red, pa se s pravom smatra da je tada započela svoju djelatnost samostalna gimnazijska knjižnica. Istraživanja o godini osnutka gimnazijske knjižnice obavljena su od Sveučilišne knjižnice Rijeka, Matične službe Gradske knjižnice u Rijeci i same knjižnice. Godina osnutka mogla bi se danas s pravom pomaknuti daleko u prošlost. Za tu tvrdnju ima više argumenata, a najbolji dokaz je sam knjižnični fond koji baštini knjige s kraja 17. i iz 18. st.

Najstarije knjige:¹³ 1. CALEPINUS, F. Ambros: *Dictionarium septem*

⁸ M. BOGOVIĆ, 1999, 10-11, spominje osnutak senjske gimnazije u kontekstu visokoškolske izobrazbe u području biskupija Senjske i Modruške ili Krbavske prije otvaranja filozofsko – teološkog učilišta u Senju 1806. godine.

⁹ Vidi Godišnje..., 1892, 16.

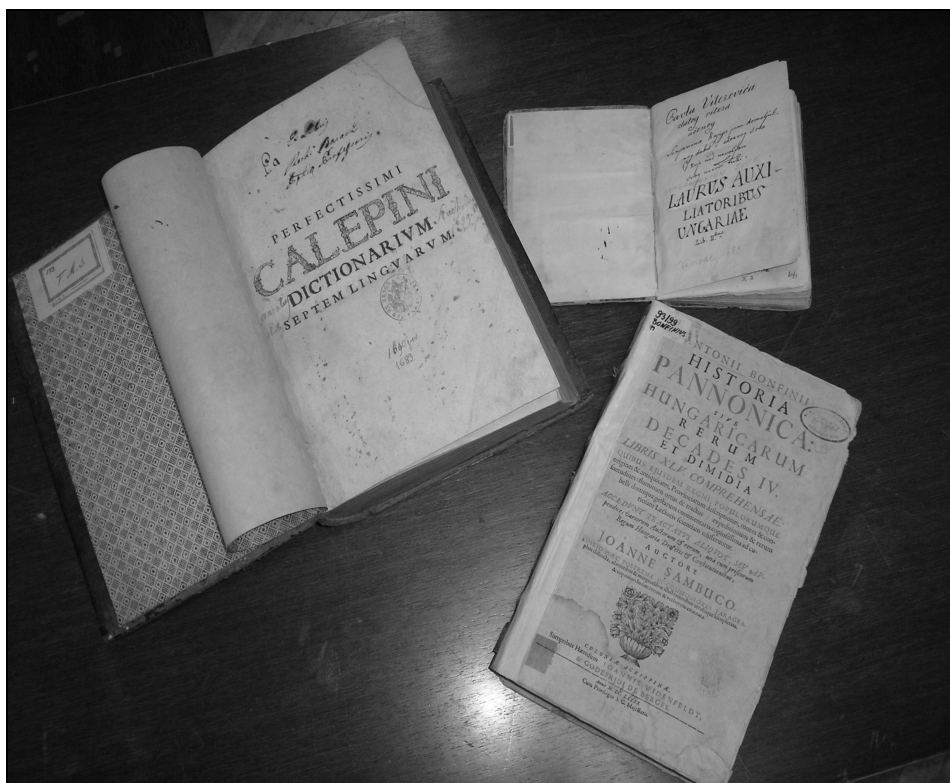
¹⁰ Vidi Godišnji..., 1893, 15.

¹¹ Vidi Izvještaj ..., 1933, 15; Izvještaj..., 1934, 21.

¹² Vidi Godišnje..., 1892, 16.

¹³ Najstarije knjige čuvaju se u okviru spomeničkog fonda *Školske knjižnice Srednje škole P. R. Vitezovića u Senju*.

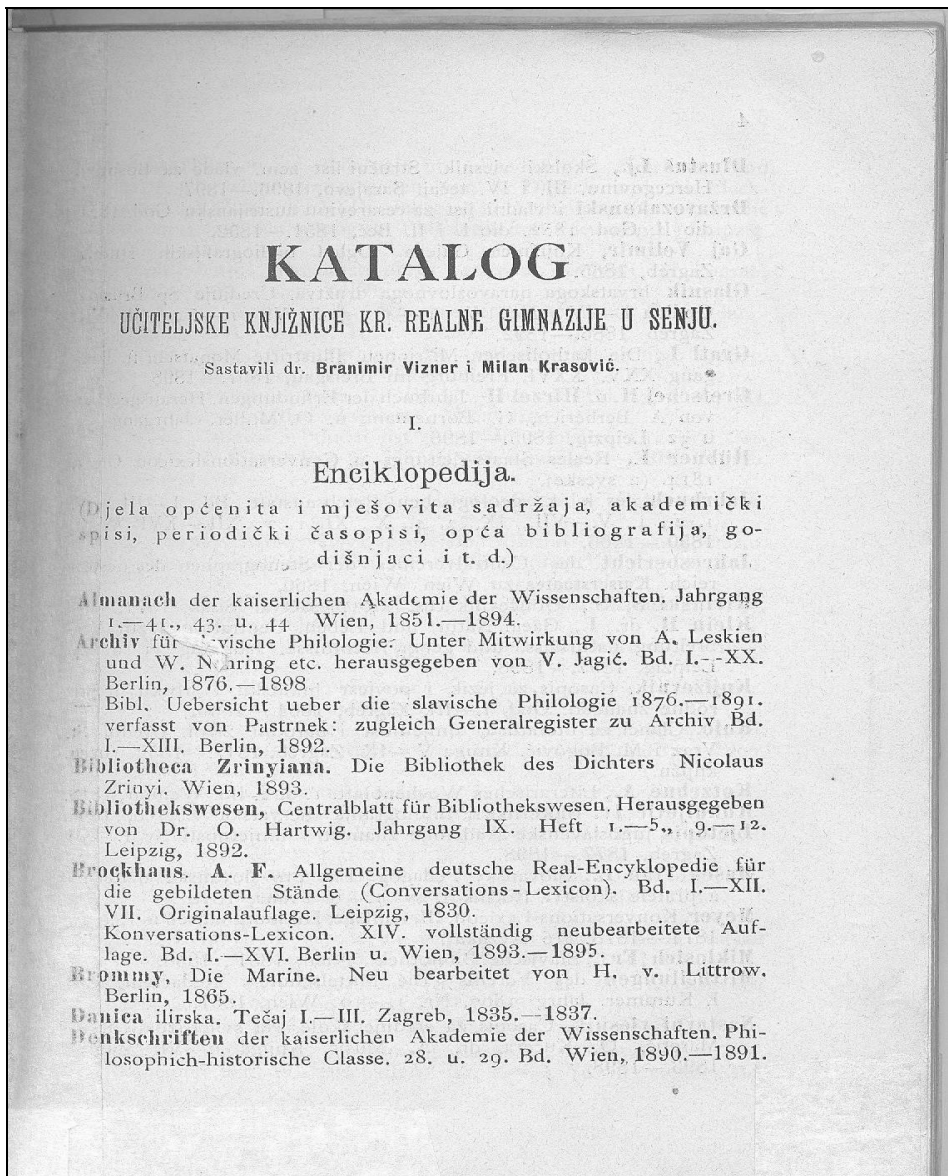
linguarum, Venetiis. 1689., 2. VITEZOVIĆ, Pavao Ritter: *Anagrammation sive Laurus auxiliatoribus Ungariae*. Liber secundus, Viennae. 1689., 3. BONFINUS, Antonius: *Historia pannonica sive Hungaricarum rerum decades IV.*, Colonia Agrippina. 1690.), a o čemu svjedoče i postojeći stručni katalogi: *Katalog Učiteljske knjižnice Kraljevske realne gimnazije u Senju*, iz 1899.¹⁴ (Branimir Vizner i Milan Krasović), (Sl. 3) i *Stručni katalog*, iz 1959.¹⁵ (koji je i topografski ili mjesni katalog pa je i pokazatelj kako su knjige bile stručno razmještene u okviru fonda), (Sl. 4).

Sl. 2. Najstarije knjige u spomeničkoj knjižnici

¹⁴ Knjižnica posjeduje ovaj katalog u tiskanom obliku. Vidi *Izviješće...*, 1899.

¹⁵ Knjižnica posjeduje ovaj katalog u rukopisu. Točan naslov kataloga je *Stručni katalog nastavničke knjižnice i učeničke knjižnice*.

Sl. 3. Katalog iz 1899., objavljen u *Izješću Kraljevske realne gimnazije u Senju za školsku godinu 1898/9.*, str. 3

Katalog Učiteljske knjižnice Kraljevske realne gimnazije u Senju

Sastavili dr. Branimir Vizner i Milan Krasović
U Senju 1899.

- I. Enciklopedija
- II. Teologija i crkvena povjest
- III. Filozofija i estetika
- IV. Pedagogija i školstvo
- V. Klasična filologija – A. Grčki klasici - a) tekstovi
B. Latinski klasici - a) tekstovi
b) prijevodi
C. Pomoćna djela
- VI. Moderna filologija – A. Opće jezikoznanstvo
B. Hrvatska, srpska i staroslovenska književnost
a) naučna djela
b) lijepa knjiga
C. Inojezična književnost - a) naučna djela
b) lijepa knjiga
- VII. Arheologija i numizmatika
- VIII. Povjest
- IX. Geografija, statistika, etnografija, putopisi
- X. Prirodopis
- XI. Fizika, kemija, astronomija, meteorologija
- XII. Matematika
- XIII. Risanje i umjetnost
- XIV. Gospodarstvo, promet i trgovina

Dodatak

STRUČNI KATALOG iz 1959. godine

N a s t a v n i č k a k n j i ž n i c a
Klasifikacijske skupine (struke)

- A/1
- 1. Akademijina izdanja
(JAZU, SANU, SAV)
- 2. Bibliografija
- 3. Bulletin
- 4. Djela
- 5. Diplomatski zbornik
- 6. Građa za povijest
hrvatske književnosti
- 7. Katalog

8. Ljetopisi	a. Gramatika. Čitanka.
9. Monumenta	Pravopis.
10. Ostali pisci	b. Beletristika
11. Popis publikacija JAZU	c. Književnost
12. Rad	K 14. Kemija
13. Rječnici	L 15. Latinski jezik
14. Starine	M 16. Matematika
15. Stari pisci	N 17. Njemački jezik
16. Zbornik za narodni život i
običaje	P 18. Pedagogija
B/2 Akademija bečka	19. Politika
C/3 Administracija	20. Povijest
D/4 Astronomija	21. Povijest umjetnosti
E/5 Engleski jezik	22. Prirodopis
F/6 Filozofija	R 23. Rječnici i leksikoni
(strani)
7. Filologija slavenska	S 24. Sport. Film. Gla-
zba. Kazalište.
8. Fizika	T 25. Talijanski jezik
9. Francuski jezik	Z 26. Zdravlje
G 10. Geologija	Z 27. Zemljopis
11. Gospodarstvo	Č 28. Časopisi
12. Grčki jezik	29. Tehnika
H 13. Hrvatski jezik	30. Ruski jezik

Danas, stručni smještaj spomeničke knjižnice uglavnom je izvršen prema ovom drugom katalogu.¹⁶

*IZVJEŠĆA SENJSKE GIMNAZIJE*¹⁷

(spomenički fond Školske knjižnice SŠ P. R. Vitezovića)

1. Godišnje izvješće kraljevske male realne gimnazije u Senju koncem školske godine 1891./2.-1897./8.¹⁸

¹⁶ Prilikom pokušaja uspostavljanja autentičnog stručnog smještaja starog fonda, jedan dio spomeničke građe bio je smješten po numerus currensu od djelatnika bivše Naučne knjižnice Rijeka, prije dolaska stručne osobe na mjesto školskog knjižničara.

¹⁷ Kako se knjižnica obogaćivala možemo pratiti tek od 1852./53. kada se započelo s tiskanjem godišnjih izvješća senjske gimnazije. Škola danas posjeduje izvješća samo iz perioda 1891. – 1938. godine (s prekidima). Dio izvješća senjske gimnazije posjeduje i knjižnica Prve sušačke hrvatske gimnazije u Rijeci.

2. Izvješće kr. realne gimnazije u Senju za školsku godinu 1897/8.
3. Izvješće kr. realne gimnazije u Senju za školsku godinu 1898/9.-1901/2.
4. Izvješće kr. realne gimnazije u Senju za školsku godinu 1898/9. (sadrži Katalog Učiteljske knjižnice kr. realne gimnazije u Senju, sastavili dr. Branimir Vizner i Milan Krasović.)
5. Izvješće kr. realne gimnazije u Senju za školsku godinu 1902./1903.-1905./1906.
6. Izvješće kr. realne gimnazije u Senju za školsku godinu 1906./1907.-1909./1910.
7. Izvješće kr. realne gimnazije u Senju za školsku godinu 1907./1908.
8. Izvještaj kr. realne gimnazije u Senju za školsku godinu 1915./16.
9. Izvještaj kr. realne gimnazije u Senju za školsku godinu 1916./17.
10. Izvještaj državne realne gimnazije u Senju za školsku godinu 1931/32
11. Izvještaj državne realne gimnazije u Senju za školsku godinu 1932/33
12. Izvještaj za školsku godinu 1933/34
13. Izvještaj za školsku godinu 1934/5
14. Izvještaj za školsku godinu 1935/6
15. Izvještaj za školsku godinu 1936/7
16. Izvještaj za školsku godinu 1937/8

Knjižnica je u II. svjetskom ratu teže stradala pa su tako najvjerojatnije uništene i vrijedne nastavne i knjižnične zbirke (geografsko - historična, fizikalna, kemijska, prirodopisna, risarska, numizmatička, gimnastička i Holubova zbirka – zbirka afričkih predmeta). Koliki je gubitak bio za gimnaziju i grad Senj ilustrira podatak da je knjižnica prije rata imala ukupno 7700 sv. od čega je 3500 sv. đачke knjižnice stradalo i svelo se na svega 600 primjeraka. Od inventarnih knjiga ostale su samo korice. Knjige su izgorjele, gimnazija je promijenila zgradu. Danas imamo knjige inventara iz 1927., 1948., 1956., koje nisu odraz ukupnog stvarnog stanja spomeničkog fonda. Kako i na koji način je građa bila raspoređena možemo vidjeti prema katalozima iz 1899. i 1959. godine. Škola je spomeničku građu proteklih godina zaštitila koliko je bila u mogućnosti, no najvrjednije publikacije bi trebalo restaurirati, konzervirati i mikrofilmirati.

¹⁸ Iz ovog izvješća, najstarijeg koje posjeduje Škola, saznajemo opseg knjižnog fonda za školsku godinu 1890./1. : profesorska knjižnica (969 djela u 2357 svezaka) i učenička knjižnica (769 djela u 1150 svezaka) te način nabave i točan popis primova u knjižnom fondu.

152 Rječnici i Celikoni.

Redni broj	Prezime i ime pisca	NASLOV KNJIGE (ime nakladnika, mjesto i godina izdanja)	Broj				Uvez		Kada je		Vrijednost		Napomena
			svetlo	primo	metak	ovak	kupljen	postignut	Din	p			
100	A. Pruby	Real-Encyclopedie: der classischen Alterthumswissenschaft kn. 1 - "A"										709	
101	"	kn. 2 - "C-K"										710	
102	"	kn. 3 - "L-E"										711	
103	"	kn. 5 - "M-P"										712	
104	"	kn. 6 - "S-Z"										713	
	Cottine, Paavo	dictionary and encyclopedia Chicago										714	
<u>8 Talijanski.</u>													
105	P. Cianciar	Bizionario italiano-romano- -turco										638	
106	M. Beanočić	Talijano-italijanski rječnik 7. izd.										643	
107	M. Gottelle	Bizionario italiano-tedesco										639	
108	"	italiano-tedesco tedesco-italiano										640	
	"	Bizionario 1. d. talijano-tedesco										641	

Sl. 4. Katalog iz 1959. godine, detalj (rukopis)

Sl. 5 Školska knjižnica danas, čitaonica

Školska knjižnica od 1986. godine do danas

Godine 1986. otvara se nova stranica u povijesti školske knjižnice, škola prvi put zapošljava stručnu osobu u knjižnicu na neodređeno vrijeme s pola radne norme u knjižnici a pola u nastavi, kada se istovremeno započinje sređivati stari i tekući fond knjižnice (inače i jedan i drugi zatečen u lošem stanju). Koliko je truda, vremena i stručnosti, upornosti i ljubavi od knjižničara, te ulaganja od škole potrebno da se jedna, godinama potpuno nestručno vođena knjižnica uredi i opremi u skladu sa suvremenim standardima knjižničarske struke, da bi zadovoljila potrebe suvremenog čitatelja, znaju samo knjižničari i ravnatelji dobre volje. S pravom se može reći da je naša knjižnica na dobrom putu prema takvom cilju, ali da će možda i zakasniti u utrci s vremenom ne budu li se na vrijeme rješavali tehnički problemi njezine informatizacije. Godine 1998. školska knjižnica dolazi u krizu pokušajem smanjenja radnog vremena knjižničara na pola norme, no zahvaljujući brizi i razumijevanju našeg ministarstva to se ipak nije dogodilo. Naprotiv, školska knjižnica prvi put poslije dvanaest godina počinje raditi s punim radnim vremenom knjižničara, a istovremeno prestaje rad školskog knjižničara u neposrednoj nastavi. No i do tada, bez obzira na obaveze u nastavi, knjižnica je u potpunosti ostvarivala godišnje programske zadaće i maksimalno sudjelovala u cjelokupnom životu škole, postajući preko noći središtem gotovo svih važnih događanja u godišnjem planu i programu škole. Postala je most između učenika i nastavnika, između predmetnih nastavnika, između škole i grada, poveznica i izazov za kvalitetniji i zanimljiviji nastavni, izvannastavni rad i rad slobodnih aktivnosti i rad stručnih aktiva nastavnika.

Danas *Školska knjižnica SŠ P. R. Vitezovića* posjeduje zbirku od 14 889 svezaka knjiga (uključujući i spomeničku knjižnicu), bogatu zbirku časopisa i novina, zbirku audiovizualne građe (267 kom.) i manju zavičajnu zbirku, ne računajući 322 sv. udžbenika i 130 sv. brošura. Izuzev navedenih knjiga inventara spomeničkog fonda postoje i knjige inventara tekućeg fonda: inventar knjiga, inventar darovanih knjiga, inventar periodike, inventar brošura i inventar audiovizualne i elektroničke građe. Građa tekućeg fonda klasificirana je i stručno raspoređena na policama po Univerzalnoj decimalnoj klasifikaciji. Važan vid nabave, odnosno kompletiranja knjižničkog fonda proteklih godina, bila je nabava darom gdje se posebice očitovala ljubav pojedinaca, bivših učenika senjske gimnazije, i ostalih Senjana, od kojih bih spomenula najzaslužnijeg donatora školske knjižnice akad. Milana Moguša. Također važnu donaciju izvješća o radu bivše senjske gimnazije dobili smo blagonaklonošću mons. Mile Bogovića, biskupa Gospičko – senjske biskupije. Školska knjižnica

danas zauzima prostor od 108 m², podijeljen u dvije prostorije (67 m² i 41 m²). U većoj prostoriji smješten je tekući fond, gdje je ujedno i čitaonica za korisnike. Tekući fond je prostorno grupiran u nekoliko zasebnih cjelina: zavičajna zbirka, referentna zbirka, audiovizualni dokumenti, zbirka školske lektire (beletristika), stručna literatura, periodika (časopisi i novine), elektronička građa, brošure. U manjoj prostoriji smješten je spomenički fond, s manjim čitaoničkim prostorom. Svi poslovi, počevši od planiranja, nabave, preko tehničke i stručne obrade pa do posudbe, priprema nastavne, kulture i javne djelatnosti, obavljaju se uglavnom u većoj prostoriji. Tu je smješten i kompjutor s katalogom i ostala tehnička pomagala u radu. Korisnici smo programa Medved (Knjiga 7.4.) koji omogućuje pretraživanje knjiga tekućeg fonda po autoru i naslovu, klasifikacijskoj skupini (struci), predmetnici, nakladniku, ISBN - u itd. Dakle, knjižnica ima računalni katalog knjiga tekućeg fonda. Knjižnični fond danas namijenjen je uglavnom profilu učenika (gimnazija, elektrotehnika i ugostiteljstvo), profilu nastavnika i po potrebi roditelja. Kako smo malo i izolirano mjesto, uvijek postoji interes i jednog dijela građanstva za našu knjižnicu, posebice studenata, pa uglavnom pronađemo način i izađemo ususret njihovim potrebama. Knjižnica je otvorena svakim radnim danom za korisnike od 7h i 30 min. do 14h. U knjižnici je trenutno zaposlen jedan djelatnik na puno radno vrijeme. Članovi knjižnice su svi učenici i djelatnici škole, a mogućnost posudbe imaju roditelji učenika. Školska knjižnica, općenito, rado je posjećeno mjesto i jedan od najugodnijih kutaka u školi.

Voditeljica Knjižnice je bila i dugogodišnja voditeljica Stručnog skupa nastavnika društvene grupe predmeta u našoj školi, a također je voditeljica Županijskog stručnog vijeća školskih knjižničara Ličko – senjske županije, osmu godinu, pa se velik dio događanja na kulturnom i obrazovnom planu priprema i uglavnom odvija u školskoj knjižnici, kao i dio nastave. Na planu kulturno - javne djelatnosti knjižnica je ranijih godina najčešće organizirala ili sudjelovala u realizaciji književnih i literarnih susreta, sada najčešće pokreće i vodi školske projekte i radionice, postavlja tematske izložbe koje su vezane za nastavne programe, zatim izložbe knjiga i sl. Brine se za redovito uređenje izložbenih panoa u knjižnici i ostalom prostoru škole, za obilježavanje značajnih obljetnica, priprema i organizira stručna predavanja, značajan doprinos dala je u desetogodišnjem izdavanju učeničkog lista *VITEZ*, potiče nadarene učenike, razvija ekološku svijest učenika, potiče brigu o zdravlju, educira učenike o izvorima znanja i korištenju knjižnične građe, posebice razvija ljubav prema kulturnoj baštini Senja, užeg i šireg zavičaja, njeguje

senjsku čakavštinu i glagoljicu, pomaže i sudjeluje u priprema priredbi na razini škole i grada, uključujući sve stručne poslove na obradi tekućeg i spomeničkog fonda, rad s korisnicima i još puno poslova koje je nemoguće sve ovdje nabrojiti, a povremeno sudjeluje i u programu državnog seminar za školske knjižničare, *Prolječna škola* itd Dakle, knjižničar se svojim stručnim, javnim i kulturnim djelovanjem u užoj i široj radnoj sredini, radom vrlo širokog opsega, u suradnji s ravnateljem škole, kolegama predmetnim nastavnicima, stručnim suradnicima i učenicima, bori za prepoznatljiv imidž knjižnice i škole. Uspješno djelovanje naše školske knjižnice plod je dobre, partnerske suradnje sa svim djelatnicima škole, a također i s gradskim kulturnim institucijama, udrugama i sl., kao što su: *Senjsko književno ognjište* (književno društvo), *Biblioteka Biskupije Senj*, *Gradska knjižnica Senj*, *Gradski muzej Senj*, *Senjsko muzejsko društvo*, *Župni ured Senj* i *Uredništvo časopisa Svjetionik, MH Senj, Klub maturanata Senjske gimnazije, Pučko otvoreno učilište M. C. Nehajeva Senj, Radio Senj* itd. Proteklih godina uspješna suradnja bila je i s *Društvom Senjana i prijatelja Senja SENIA* iz Rijeke u razdoblju vodstva g. Jurja Lokmera, bivšeg ravnatelja *Sveučilišne knjižnice Rijeka*. Sve navedene institucije, udruge i sl. i osobe koje ih predstavljaju, zaslužne su za dugogodišnju suradnju s jedinom srednjoškolskom knjižnicom u gradu Senju. Također, mnogi čitatelji školske knjižnice, bivši i sadašnji učenici, nastavnici i pojedini građani te ravnatelji Škole, od početka zaposlenja stručnog knjižničara u knjižnici do danas, pridonijeli su, svaki na svoj način, boljitku knjižnice (posebice sadašnja ravnateljica Danijela Vukelić, dipl. oec. te bivša ravnateljica, Slavici Babić, prof., koja se prva izborila za profesionalnog knjižničara u Školi).

U budućnosti naša se školska knjižnica treba i dalje uspješno nositi sa zadaćama i obvezama koje donosi suvremeno doba znanosti i općenito života¹⁹, čuvati i njegovati baštinu slavne senjske gimnazije i nadalje, ne samo onu knjižničnu nego i baštinu duha koja se prenosi iz generacije u generaciju, zatim treba imati što više dobrih čitatelja, bogat knjižnični fond i stručnu opremljenost, kvalitetan rad školskog knjižničara i uspjeh svih sudionika školskog kurikula te ostvariti dobru prilagodbu suvremenim procesima odgoja, obrazovanja i cjeloživotnog učenja.

¹⁹ V. ČELIĆ – TICA (etc.), 2000, 5. Školska knjižnica dužna je pratiti promjene društvenog razvoja i primjenjivati nove tehnologije i nove oblike komuniciranja: *Danas u vrijeme globalizacije i razvoja tehnologije knjižnice su, a napose školske knjižnice, središta koja pomažu promicanju društvenih, političkih i intelektualnih sloboda. Kročiti u novo tisućljeće nezamislivo je bez organiziranog protoka informacija čije je utočište, središte i interakcija knjižnica.*

Sl. 6. Školska knjižnica danas: čitaonica i posudbeni odjel

Zaključak

Uspješna i kvalitetna školska knjižnica, knjižnica je po mjeri suvremenog korisnika, knjižnica koja ide "korak dalje" u svom razvoju. Ona prepoznaje duh vremena u kojem je identificirana kao kreator i nositelj novih metoda i sadržaja rada u stjecanju znanja i cjeloživotnog učenja.²⁰ Kao dio i jedan od važnih činitelja sveukupnog kurikula škole, valorizira svoju prošlost i apstrahira ono najvrjednije, najznakovitije, inspirira se na izvoru svog opstanka za sadašnjost i pažljivo promišlja i gradi svoju budućnost, usvajajući moderne tehnologije i načine stjecanja znanja. Školska knjižnica takvog profila obogaćuje ustanovu u

²⁰ ČELIĆ – TICA, V. (etc.), 2000, 6. Na razini državnog nadzora školskih knjižnica RH ističe se: *Razvoj hrvatskog obrazovanja, znanosti i kulture te povezivanje s Europom i svijetom nezamislivo je bez korištenja knjižnica, posebno školskih knjižnica.*

Strategija unapređivanja rada školskih knjižnica treba biti postavljena na globalnoj, svjetskoj, nacionalnoj i /ili lokalnoj razini.

čijem je sastavu, štiti njezine interese i pridonosi ugledu i prepoznatljivosti kvalitete njezina odgojno – obrazovnog procesa u užoj i široj društvenoj zajednici. Knjižnica bivše senjske gimnazije neuništivi je nukleus znanja koji i danas emanira krugove energije skrivene u ljepoti svog bibliona i senjskog slobodarskog duha. Takvu je prenosimo iz generacije u generaciju, iščitavamo, obogaćujemo, nadograđujemo, ostavljajući u njoj pečat svog vremena.

Kratak pregled njezinog razvoja, od prvih tragova nastanka, do službenog osnutka u sklopu stare senjske gimnazije, osvrt na povijesno - kulturni kontekst vremena i prostora iz kojeg je proizašla, njezino stručno uređenje i struktura knjižničnog fonda vidljiva iz sačuvanih kataloga i izvješća, briga o hrvatskoj kulturnoj baštini u okviru obrazovne institucije i uloga suvremene školske knjižnice u životu škole i sredine, tematika su ovog malog istraživanja i poticaj za daljnje produbljivanje teme i prikupljanje te pohranjivanje širih podataka i dokumentacije.

Literatura

- Mile BOGOVIĆ, *Povijest visokoškolske izobrazbe u biskupijama senjskoj i modruškoj ili krbavskoj do 1940. godine*, Sakralna baština, Senj, 1999.
- Antun CUVAJ, *Građa za povijest školstva Kraljevina Hrvatske i Slavonije od najstarijih vremena do danas*, Kraljevska hrvatska – slavonska – dalmatinska zemaljska vlada, Odjel za bogoštovlje i nastavu, Zagreb, 1910.
- Veronika ČELIĆ – TICA, (etc.). *Školske knjižnice danas: kritične točke školskog knjižničarstva*, Zagreb, 2000.
- GODIŠNJE izvješće kraljevske male realne gimnazije u Senju koncem školske godine 1891/2.*, <Kraljevska mala realna gimnazija u Senju >; tiskom Huberta Lustera, Senj, 1892.
- GODIŠNJI izvještaj kr. male realne gimnazije u Senju koncem školske godine 1892/3*, < Kraljevska mala realna gimnazija u Senju >; Tiskarski zavod H. Lustera, Senj, 1893.
- IZVJEŠĆE Kr. (Kraljevske) realne gimnazije u Senju : za školsku godinu 1898/9.*, u Senju : < Kraljevska realna gimnazija u Senju > ; Knjigotiskara Ive pl. Hreljanovića prije H. Lustera, 1899.
- IZVJEŠTAJ Državne realne gimnazije u Senju za školsku godinu 1932/33*, < Državna realna gimnazija u Senju > ; Tisak I. Nell, Senj, 1933.
- IZVJEŠTAJ za školsku godinu 1933/34*, < Državna realna gimnazija u Senju >; tiskara V. Smetana, Senj, 1934.
- KATALOG Učiteljske knjižnice Kr. (Kraljevske) realne gimnazije u Senju*, sastavili dr. Branimir Vizner i Milan Krasović. // *Izvješće Kr. realne gimnazije u Senju za školsku godinu 1898/9.*, < Kraljevska realna gimnazija u Senju > ; Knjigotiskara Ive pl. Hreljanovića prije H. Lustera, Senj, 1899.

MANIFEST za školske knjižnice, UNESCO, (Copyright Hrvatska udruga školskih knjižničara) 2003.

SEMINAR: Standardiziranje kataložne obrade stare i rijetke tiskane građe (1992; Zagreb). Zagreb, 10-11. prosinca 1992. (ur. Tinka Katić), Zagreb, 1993.

SPOMENICA senjskoga srednjeg školstva // Senjski zbornik, 16, 1989.

STANDARD za školske knjižnice, Narodne novine, br. 34, 2000.

STRUČNI katalog nastavničke knjižnice i učeničke knjižnice, (rukopis u Školskoj knjižnici SŠ P. R. Vitezovića u Senju), Senj, 1959.

TIJAN, Pavao. Senj: kulturno – historijska šetnja gradom po priloženom tlocrtu, Zagreb, 1931.

ZAKON o knjižnicama, 105, 1997.

ZNANJEM do znanja: prilog metodici rada školskog knjižničara / Jasmina Lovrinčević... < et al. >, Zagreb, 2005.

SCHOOL LIBRARY OF THE SECONDARY SCHOOL OF
PAVAO RITTER VITEZOVIĆ IN SENJ
200th Anniversary

Summary

A school library is a special type of library, intended for a profile of users, students, teachers and other school staff and parents.¹ Some school libraries in Croatia hold these valuable heritage of library funds, which have the characteristics of cultural monuments.² Such libraries are indicators of the historical development of education and school libraries in a given environment in a broader national context.

The secondary school of Pavao Ritter Vitezović in Senj in its composition has such a library. It is only a part of the valuable cultural heritage of the town of Senj, which has national historic significance. The school library of Senj's former high school was founded in 1808³ and has retained an authentic library fund and two professional library catalogues. The oldest books are from the late 17th century, that part of the stock is older than the establishment of Senj's high school in 1725.⁴ Reports of Senj's high school are valuable sources of information about the monumental library. In 1986 the library began to expertly arrange and modernise its method of work and equip and grow into a modern school library.

Keywords: Senj, Senj high school, school library